

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

**De Nieuwe En Naauwkeurige Neederlandse Hovenier,
Onderwyzende hoe hier te Lande, onder dit Climaat een
Thuin, met zyn Parken, Paaden, Glintingen en Heiningen
wel zal aangeleid, en hoe de Boomen aan ...**

Te Leyden, 1735

Van de Ziekte der Vrugt-boomen

[urn:nbn:de:bsz:31-139361](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-139361)

ZES-EN-TWINTIGSTE KAPITTEL.

Van de Ziekte der Vrugt-boomen.

Vermits onze Boomen, voor al die uit andere Landen koomen, veele ziekzens onderworpen zyn, zo oordeelen wy, dat men daar voor, zo veel moogelyk is, zorg moet draagen, om die te geneezen, indien zy reets daar meede besmet zyn, of om die besmetting voor te koomen.

De gemeene ziekzens bestaan of in een gebrek van kragten, welke maakt dat de Boomen gelyken, en te willen kwynen, of datze van enige dikke, witte, groote wormen, die dikwils in de Aarde, zo men rund heel dik by de wortels leid, voortgefokt werden, en zig aan de wortels gelyk als hegten, en haar de buitenschors afknabbelen, of ook de bast van denabystaande Stam; meenigmaal maaken de Mollen ritten by en langs de worrel of onder de Stam der Boomen, door welke dan des Winters de Water-rotten koomen, en knabbelen de gansche schors af, en zo gaan die Boomen in 't voor-jaar dood; (deezee kan men zeeker vangen, zo men een groote melk-kan onder en booven aan een stok vast gebonden, half vol water doet, en daar in vyf of zes schyvert van een witte wortel snyd, en die alle drie dagen ververt, aan de kant van de float op een hand breed booven 't water steekt, zo zal men haast de zelve alle vangen) en zo beletten de gezeide onheilen, ook dat in het na-jaar, langs de Muuren en Schuttingen alle holligheeden wel werden neergetreden en gevuld.

De byzondere ziekzens zyn de wolf en de kanker, nu eens aan de Stam, en dan in een gedeelte van de takken, welke ongemakken meest alle de Fransse en de meeste Engelsse Vruchten hier te Lande, gelyk gezegd is, onderworpen zyn; voornaamentlyk de graauwe en geele Renetten, 't zyze ge-ent zyn op Paradys, die het ook onderhaavig zyn; of andere Boomen, die het uit de natuur niet hebben, en gemeenlyk dat deel daarze plaats grypen doenze sterven, het zy de takken, het zy de Stam, ja zo men niet by tyds dat weg neemt, zal het den heelen omtrek van het Ent in-

nec-

neemen, en den Boom sterven, hoewel hy fraai en wel gesteld gelijkt te weezen, zo zal hy nogtans meest schielijk uit en dood gaan.

Daar-en-booven werden sommige Abrikoos en Perzikboomen zeer aangeranst van groene Luizen, en daar dan straks een ontalijke meenigte van Mieren opzitten, die nu eens de jonge uitspruitzels bezetten, en haar groeyen beletten; en dan eens de nieuwe blaadjes altemaal toewringen, die dan daar na verdroogen en afvallen; en om dit te helpen, snyd straks alle die takken met een scherp Mes of schaartje af, over een wyde kom met water gevuld, en zo wel omgeroerd in de Sloop gegooten, en dat zo dikwils, als men 't bespeurd.

Dikwils staat ook een Boom al te diep; welke dan moet geligt werden, of hy zal nooit wel tieren.

Als de Boomen van de wolf of kanker werden aangetast, zo moet men alle het kwaad dat 'er in is met een Mes uitsnyden, tot op het leevend hout toe, want men zal daar in vinden een meenigte van rond wit zaad, uit welk eenige beesjes groeyen, die het zetten der bloemen en het groeyen der Boomen in 't voor-jaar beletten, en dan bestrykt men de plaats met het smeerfel, booven genoemd, of een lap met versse Verkens-drek gevuld zynde, daar over heen gebonden; maar vooral zo men Koe hair onder dezelve drek mengd, zo zoomd de bast vry ras weder om, en de wonde geneest haast, dog nooit geheel toe: maar de ervaarendheid heeft geleerd, dat zulks eenigzints kan voorgekoomen werden, want eer de kanker zig openbaard, vertoed zig een bruinagtige plek wat gespleeten en opgeheeven, en daar onder zit dat witte zaad, als eyertjes, aan de een of de andere gaave tak of Stam, en by aldien iemand by tydstot in het leeven uitsnyd, en op de gezeide manier bestrykt, zo zal nooit de kanker nog wolf zo groote wonde nog bederf veroorzaken, inzonderheid, zo men met een fyn en scherp Mesje aan de andere zyde, of regt daar onder, de schil tot in het hout in de lengte doorsnyd, alwaar dan het kwaade sap dikwils oorzaak zynde van de wolf, uitzypeld.

Maar onder de byna ongeneesselyke ziekten onzer Boomen, is de wolf, (zo als men die in Vrankryk noemd) zynde een soort van Wormen, zo het schynd, die zig agter de blaaden van de Peereboomen aan Lattingen zig onthouden, en die af-eeten, of doen verdroe-

droogen en afvallen; waar toe reets veelderhande scherpe wateren, dog te vergeefs gebruikt zyn, gelyk als van Roet, Tabak, Zout, Azyn, enz. en wy weeten naauwlyks iet, dat daar toe, dog vergeefs, niet is in 't werk gesteld.

Wy hebben hier ook iets desgelyks, dog daarze zyn, daar zynze zeer meenigvuldig, van kouleur zwartagtig, groen, en stinken ook zeer, waartoe wy nooit beeter hebben kunnen uitvinden, als wanneer het in een tak oft twee begint, (want zo bevind het een naauwkeurig Liefhebber) dat men die dan aanstonds geheel en al affnyd, zonder die tak veel te beweegen; want zo die sterk beweegd werd, zo vallenze op andere blaaderen en takken, en teeren die ook haalt uit, en zy groeyen dan voort in ongelooflyke grootte meenigte.

Voor een byna ongeneeslyke ziekte, is ook de Gom, daar de Perzik-boomen en andere Steen-Vrugten meede besmet werden; voornaamentlyk wanneerze onder aan de Stam komt; waar toe ik nooit beeter middel heb gevonden, als aan de andere kant van die plaats een sneetje in de lengte eeven door de schil te geeven, tot op het hout toe, om reeden nu gezegd; dog indienze aan een tak, door het dringen of vryven aan een spyker zig komt te vertoonen, zo moet men die tak slegts twee of drie duim onder de plaats, daar het kwaad zit affnyden, en door dat middel belet men dat de besmettelykheid niet verder voortkruipt, gelykze anders doen zoude.

ZEEVEN-EN-TWINTIGSTE KAPITTEL.

Van de bekwaame tyd om te Griffelen, zo Appelen, Peeren als Kerffen, en te Occuleeren, zo Kerffen, Perzikken, Abrikoozen, ja ook Appelen en Peeren.

De Maanden February of Maart is voor de Kerffen, als eerder uitlopende; en een weinig daar na voor de Peeren; en de Maand April bekwaam om alderlei slag van Appel-boomen door splyting te enten of te griffelen; maar gelyk als booven gezegd is, nooit voor dat een Boom zyn sap begint na booven te schieten, op dat de ingestookten Ent mag sap krygen en groeyen, maar ook niet
laa.

laater, om
daar van
jen; maar
vliesje op h
malkanderen
van den Boe

Een Ent
zen, eer m
met een sch
gladde pla
werden, e
ook moet
ders zalze
iemand er
Boom of
en styve
zwaare St
werden, n
wiggetje
maar mag
daar-en-bo
van de Ent
ders zalze
hier by
overblyv
de tak
Het
een gr
en da
wel te
kander
ras do
occule
van d
de va
inzo
stijf